

VOOR DE
AFSCHAFFING

VAN
GEVANGENISSEN

jessica mitford

inleiding

Oorspronkelijk werden de gevangenen opgericht vanuit humanitaire overwegingen: het was een alternatief voor de bestaande slavernij en lijfstraffen. Dat het met die humaniteit inmiddels wel meevalt, is wel duidelijk. Gevangenen worden konsekwent misbruikt voor de meest oneigenlijke doeleinden. En dat, terwijl ze er heten te zijn voor de "bescherming van de maatschappij" en de "voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven".

Van die mooie idealen komt niet veel terecht; het systeem wordt steeds verder geperfectioneerd, niet om de mensen terug te brengen in de maatschappij (zo dat al een zinnige oplossing van de problemen is), maar juist om ze er nog verder van te isoleren. In verschillende gevangenen, in bijvoorbeeld Ierland (de H.-blocks) en de BRD (Hochsicherheitstrakts), worden speciale, totaal geïsoleerde blokken ingericht om gevangenen van de buitenwereld af te kunnen sluiten, ook van hun medegevangenen. Ook in Nederland is men overgegaan op dergelijke isolatie-afdelingen. In de Nota Gevangeniswezen 1977 van het Ministerie van Justitie staat onder andere: *"Intussen moet het mogelijk zijn gedetineerden voor wie dit onvermijdelijk is, tijdelijk af te zonderen. Voor dit doel wordt voorlopig een verdieping van het nieuwe Huis van Bewaring in Maastricht aangegeven"*.

De gevangenis van Maastricht is, samen met de Amsterdamse Bijlmerbajes, een voorbeeld van hoe het "nieuwe model" gevangenis eruit ziet: meestal een torenvorm, pantserglas in plaats van tralies, gesloten televisie-circuits en automatische, elektrisch bestuurd deuren.

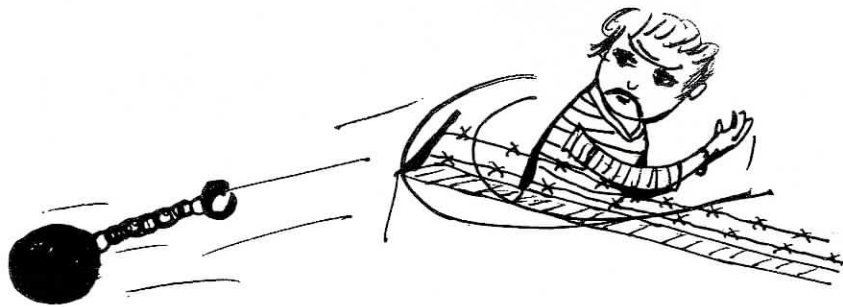
uitgave:

Peter Scholten
Postbus 986
Leeuwarden

Berlijn, Leeuwarden, Groningen,
Delft, Warmond, Amsterdam en
Utrecht

17 juni 1980 (sterfdag van
Uirike Meinhof).

brochure één

"Als argument voor de vele nieuwbouw wordt niet alleen de 'toenemende kriminaliteit' gebruikt, maar ook een betere toepassing van het 'medies model': dit model zou "behandeling in plaats van bestraffing" moeten brengen. De ervaring van de laatste veertig jaar heeft geleerd dat de introductie van het medies model de situatie van de gevangenen juist verslechterd heeft en de repressie verhoogd." (Prof. H.Bianchi, in: de Volkskrant, 13/1/79).

Ook in Nederland worden de gevangenen misbruikt voor oneigenlijke doeleinden. Bekende voorbeelden zijn o.a. de pogingen van Prof. Buikhuisen om 'bio-sociaal-onderzoek' op gevangenen los te laten en de veroordeling van (tot nu toe) zes mensen tot anderhalf jaar cel wegens het weigeren mee te werken aan het militaire systeem. Daarbij worden deze dienstweigeraars van elkaar geïsoleerd, ver van elkaar en ver van huis.

Zowel voor politiek als niet-politiek gemotiveerde gevangenen brengt de gevangenis geen enkele oplossing. Ook niet voor de maatschappij, die moet worden beschermd. In deze brochure zal worden duidelijk gemaakt, waarom niet. Dat deze brochure zich met name richt op de Amerikaanse situatie, is voor de argumentatie van weinig invloed, ook al verschillen de Amerikaanse en Nederlandse situaties soms nog wel.

In Amerika bestaat de laatste jaren een steeds sterker wordende tegenbeweging, die zich niet meer richt op hervormingen, maar die zondermeer de afschaffing van de gevangenen eist.

"Het verzet noemt zich *abolitionist*. Het gebruik van deze term is een bewust teruggrijpen naar de strijd tegen de slavernij tussen 1780 en 1865. De zichzelf gegeven benaming is ook logisch. De slavernij in de Verenigde Staten is officieel afgeschaft bij het beroemde 13e amendement op de Constitution, ingevoerd tegen het einde van de burgeroorlog in 1864. De abolitionisten menen nu dat slavernij eigenlijk nog steeds bestaat in de vorm van de gevangenisarbeid. De tekst van het beroemde 13e amendement liegt er trouwens niet om. Letterlijk luidt het: 'Noch slavernij, noch onvrijwillige dienstbaarheid, behalve in geval van straf voor misdadaad waartoe men op wettige wijze is veroordeeld, zal bestaan in de Verenigde Staten.' Er is dus ook officieel nog steeds slavernij.

Intussen heeft president Carter, noch iemand anders die zich inzet voor het handhaven van de mensenrechten, een uitspraak gedaan over die merkwaardige opvatting krachtens welke de objecten van strafvervolging inderdaad geen mensen meer zijn. Want wat is een mens die geen mensenrechten meer heeft? 'Die is geen mens meer, want die is object geworden'.

Dat is in de rechtszalen dan ook duidelijk te merken, ook in Nederland. De strafrechtspleging is een directe navolging van het Romeinse slaavenrecht. Het is helemaal geen recht en de mooie naam 'recht' wordt ter aanduiding van het strafrecht ten onrechte gebruikt. *Strafrecht is repressie en geen recht.* (H.Bianchi, Volkskrant, 13/1/79).

Er blijkt in de Verenigde Staten ook een steeds groeiende belangstelling te bestaan voor het binnenlands asielrecht, ofwel het recht van vrijplaats. Plaatsen dus, waar diegenen die vervolgd worden, hun toevlucht kunnen vinden om een regeling voor het ontstane konflikt voor te bereiden.

In Nederland hebben regering en parlement echter juist (mei 1980) het laatste restje van dit recht ouderwets verklaard en derhalve afgeschaft (naar aanleiding van afgedankte gastarbeiders, die in kerken een vrijplaats vonden om niet direkt het land uitgetrapt te worden).

Overigens wordt in deze brochure niet alles duidelijk gemaakt. Met name over het probleem van de te volgen strategie en organisatie valt nog wel meer te zeggen. Moet de strijd voor de afschaffing van gevangenen plaats vinden via bijvoorbeeld vakbonden (een mogelijkheid die Jessica Mitford in deze brochure aangeeft), met o.a. eisen voor beter en zinniger werk, of juist door het weigeren van iedere samenwerking en dus ook van ieder werk, omdat je daarmee uiteindelijk toch alleen maar je eigen detentie betaalt?

Ik hoop, dat deze brochure een aantal van de problemen zichtbaar maakt en dat het duidelijk wordt, waarom aan het gevangenisstelsel, hoe dan ook, een eind moet komen.

Dat de gevangenezelf daarbij niet machtelozer zijn dan de mensen buiten de bajes, bleek mij tijdens een demonstratie in het najaar van 1979 in West-Berlijn. De demonstratie van zo'n 1500 mensen werd begeleid door aan beide kanten van de stoet drie rijen dik meelopende gewapende politieagenten in M.E.-vermomming. Toen we uiteindelijk met veel moeite bij de vrouwen-gevangenis aan de Lehrterstrasse aankwamen, werden de talloze politie-bataljons vanachter de tralies en stukgeslagen ruiten door de hongerstakingende gevangenen bekogeld met suikerpotten, borden en bestek....

peter (met dank aan iedereen die heeft geholpen).

"Als iemand zich bezighoudt met dit vreselijke onderwerp, met het doel de noodzakelijke en liefdadige publieke instituten te hervormen, dan vraag ik hem er mee op te houden en iets anders te gaan doen. Het zijn juist deze hervormers die in het verleden verantwoordelijk waren voor de ontkennings-, onderdrukking-, corruptie en lichamelijke marteling in de oude gevangenen, en dat nu als voorwendsel gebruiken om ze te veranderen in duivelse martelkamers van onheil en vervloeking: het moderne model 'gevangenis'".

George Bernard Shaw (1)

het reformistische concept

Gevangenen zijn "één grote mislukking"; dit is een veel gebruikte uitdrukking sinds het ontstaan van het gevangeniswezen en zij werd door leidende politici uit de vorige eeuw en tenslotte ook door de laatste vier presidenten van de Verenigde Staten, herhaald. Deze mislukking is de oorzaak van de eisen om gevangenis-hervormingen. Een gedeeltelijk uit ex-gedeteneerden bestaande werkgroep van het 'American Friends Service Committee' (de sociale hulpdienst van de Quäkers) heeft een rapport uitgegeven met de naam "Struggle for Justice" (Strijd voor rechtvaardigheid); de auteurs vatten het 'reformistische concept' dat na een eeuw 'konsekvent falen' nu bankroet is, als volgt samen:

"Meer rechters en meer gevangenisdeskundigen, nieuwe opvoedende en therapeutische programma's in de gevangenissen, meer en beter geschoold personeel met hogere bekwaamheid, preventieve controle op potentieel-kriminele kinderen, toenemende inwilliging van verzoeken om proeftijd, nauwkeurige bijeenplaatsing van de cel-kameraden, preventie door straffen van onbepaalde duur (dat is een termijn, waarbinnen een gevangene vrijgelaten danwel vastgehouden kan worden naar gelang hij/zij ver genoeg is ge-resocialiseerd; dit systeem bestaat in Nederland alleen bij ter beschikking stelling van de regering, t.b.r., opm. van de vertaler), kleine distriksgevangenissen, half-open strafvoltrekking, oplegging van opvoedende regelingen aan bepaalde groepen criminelen (bv. jongeren), aanstelling van leken bij straffen. Dit hele instrumentarium van een 'nieuwe' kriminologie komt steeds weer op in de reformistische literatuur vanaf de 19e eeuw." (2).

Iedereen, die het uithoudingsvermogen heeft, deze weerzinwekkende geschriften te lezen, zal de geciteerde opsomming kunnen bevestigen. Als bewijs wijs ik op de "Declaration of Principle" (principe-verklaring), die door het eerste kongres van de 'American Prison Association' (Vereniging van Amerikaanse gevangenissen) in 1870 werd aangenomen. Naast de voorstellen tot gevangenen-klassificering, straffen van onbepaalde duur, mediese behandeling van de misdadigers e.d., nam met het op voor "Instituten voor preventieve opname en behandeling van kinderen, die dan nog wel niet crimineel zijn, maar wel het gevaar lopen. het te worden"; opvoeding zou een "levendige kracht bij de verbetering van strafbare mannen en vrouwen" zijn; de gevangenissen zouden "een bescheiden grootte" moeten hebben, bij voorkeur niet meer dan 300 gevangenen (3).

Of het rapport van de Wickersham-Commissie uit 1931, die in 1929 door president Hoover werd ingesteld: "Samenvattend kan men stellen, dat het huidige gevangenisstelsel verouderd is en niet meer funktioneert. Het beschermt de samenleving niet. Het verbetert de criminelen niet. Een goed beredeneerd vermoeden stelt, dat de gevangenissen door de verharding van de gevangenen, kriminaliteits-bevorderend zou werken. Wij zijn ervan overtuigd, dat een nieuw type gevangenis moet worden ontwikkeld, een gevangenis met een nieuwe geest, met nieuwe methodes, met een nieuw doel. De kommissie stelt (...) individuele behandeling, straffen van onbepaalde duur, opvoeding op alle nivo's en kundige en aanvoelende leiding voor de voorwaardelijk vrijgelatenen voor."

(4).

Gaan we nu over tot het rapport uit 1967 van de President's Crime Commission. Het is getiteld "the Challenge of Crime in a free society" (de uitdaging van misdaad in een vrije maatschappij) en neemt het op voor een grondiger leiding van de voorwaardelijk vrijgelaten gedetineerden, voor de oprichting van 'modelmatige, kleine verbeterings-inrichtingen', voor versterkt gebruik van diagnostiese hulpmiddelen "bij alle belangrijke besluiten", en voor het eisen van opvoedkundige en beroepsgerichte opleiding (5).

Dit geroep om hervormingen volgt altijd op een golf van opstanden en stakingen van gevangenen, die tegen ondragelijke situaties protesteren. Zo bewoog men zich de afgelopen honderd jaar in een cirkel: gevangenisrusten - meedogenloze onderdrukking van de opstanden - eisen in de pers voor een onafhankelijk onderzoek naar het gebeurde - algemene overeenstemming, dat gevangenen verschrikkelijke, vernietigende oorden zijn, die geen van de beweerde doelen bereikt - herhaling van de aloude lapmiddelen.

konsept van afschaffing

Er zijn echter ook altijd mensen geweest, die uitstegen boven de reformistische voorstellen en de ware aard van de gevangenen onderkenden en beschouwden als onheilzaam en niet-hervormbaar, en daarom de afschaffing van de gevangenen in het algemeen bepleiten. Ik voer daartoe vier (over meer dan een eeuw verspreide) voorbeelden aan:

Volgens het Protocol van het kongres van de 'American Prison Association' van 1870 "verklaarde rechter Carter uit Ohio zich voorstander van een radikaal standpunt met betrekking tot de gevangenis-orde: hij pleitte voor de afschaffing van de gevangenen en nam het op voor meer inspanningen ter voorkoming van misdaad. Hij meende, dat het kongres zich met dit punt moest bezighouden (...). Iedere vorm van vrijheidsberoving of bestraffing zou vernederend zijn en kan geen mens verbeteren. Hij zou alle gevangenis muren afbreken en allen vrijlaten, die zich daarachter bevonden." (6). (de volgende spreker, volgens het verslag, "had over alle punten een andere mening").

Clarence Darrow zei in een toespraak tot de gevangenen in Cook County Jail in Chicago in het jaar 1902: "De enig mogelijke weg om de misdaad te laten verdwijnen, is het gemeenschappelijk oplossen van de kleine en de grote misdaad. Schep aanvaardbare levensvoorwaarden. Geef de mensen een mogelijkheid om te leven. Schaf de privé-eigendom van grond en bodem af, liquideer de monopolies, richt een economie van wederzijdse hulp op, maak het gemeenschappelijk gebruik van de goede dingen van het leven mogelijk. (...) Er moeten geen gevangenen meer zijn. Ze bereiken niet wat ze beloven. Als

ze nu onmiddelijk, zonder vervanging, zouden worden afgeschaft. zouden er plotseling geen misdadigers meer bestaan. Gevangenen vormen de schandvlek van iedere beschaving, en openlijk falende naastenliefde van de mensen erbuiten, die de gevangenen vullen met de offers van hun hebzucht."

Dr. Frank Tannebaum, een pionier in het onderzoek naar gevangenen schreef in 1922: "Wij moeten het gevangeniswezen tot de grond toe afbreken. En als ik het gevangeniswezen zeg, dan bedoel ik de mechanische structuur, de techniek en de methoden die de gevangenen vormen." (7). In 1972 schreef James Doyle, rechter van het Western District of Wisconsin, toen hij over een geval van briefcensuur in de gevangenis moest beslissen: "Ik ben van mening, dat het instituut gevangenis misschien een eind moet hebben. In velerlei opzichten is zij in de V.S. net zo onverdraaglijk als de slavernij dat was; zij werkt net zo meedogenloos op alle betroffenen in, is eveneens hinderlijk voor de broederlijkheid der mensen, ze is zelfs duurder en misschien zelfs minder rationeel." (8).

Ik deel deze overtuigingen. Maar ik ben het ook eens met de schrijvers van 'Struggle for Justice' (een van de meest doordachte en belangrijkste teksten over de tegenwoordige gevangenis-onrusten), die schrijven, dat het "onmogelijk is, meer dan een oppervlakkige hervorming van ons rechtssysteem te bereiken, zonder een ingrijpende verandering van onze waarden en zonder een grondige rekonstruktie van onze sociale en economische organisatie..." (9).

verkeerde vrienden

De schrijvers van 'Struggle for Justice' waarschuwen voor voorstellen tot afschaffing van gevangenen, die in werkelijkheid slechts een verwisseling van etiket betekenen: "Betitel ze als 'algemeen behandelingscentrum' of hoe je maar wilt; wanneer er mensen tegen hun wil in vastgehouden worden, zijn het gevangenen." Zij stellen een eenvoudige test voor, om de eerlijkheid van een voorstel tot afschaffing van gevangenen te onderzoeken: aan de voorgestelde alternatieven moet de vraag gesteld worden, of ze op het principe van vrijwilligheid berusten. Is het antwoord nee, "dan zit er een addertje onder het gras".

Na de opstand in Attica (1971) sloten veel onthutste liberalen zich aan bij de slogan der radicalen - "breek de muren af". De voorgestelde test kon op zinvolle manier op deze retoriek worden toegepast. Zo luidde bijvoorbeeld een kop in de San Francisco Chronicle van 22 november 1971: "Ramsey Clarcks oplossing: volledig afzien van gevangenen" (10). Volgens het artikel, dat nogal onbegrijpelijk is, heeft Mr. Clarck tegen de pers gezegd, dat "anti-sociale misdadigers als menselijke wezens in hun tijd en niet als nummer in een onmenselijke statistiek" behandeld zouden moeten worden, en dat "de ideale plaats voor het onderbrengen van hen een etage in een flat is." Bij nauwkeurig onderzoek bestaat zijn positie, zoals blijkt uit zijn boek "Crime in America" (11), in werkelijkheid slechts uit opgepoetste reformistische voorstellen. Hij beweert, dat de "re-socialiserings-programma's verreweg de grootste kans bieden om de misdaad in Amerika werkelijk te verminderen."

Verder geeft hij zijn bijgeloof in straffen van onbepaalde duur ten beste, die, zoals hij zegt, "het beste van twee werelden geven, nl. voldoende bescherming van het openbare leven en per individu aangepaste mogelijkheden tot re-habilitatie (...); hierdoor heeft de gevangene de kans, zijn vrijlating iedere keer uit te stellen (!). Op deze manier heeft de strafvervolg-ing de gelegenheid, resocialiserend te werken." Wat Clarck onder het motto 'afschaffing' aanbiedt, ontpopt zich als eis om meer geld voor re-socialiseringsprogramma's, om meer helpend toezicht gedurende de voorwaardelijke invrijheid-stelling - wat in werkelijkheid een enorme uitbreiding van de willekeurige macht over de gevangenen betekent.

Evenzo spoorde in 1971 Arthur Waskow, dekaan van het 'Institute for Policy Studies' (insti-tuut voor politieke wetenschappen) in Washington, een vijfjarige campagne in het hele land aan, die stelt dat op 4 juli 1976 alle gevangenen in alle gevangenissen van de V.S. vrijgelaten moeten worden en de gevangenissen moeten worden gesloten. Het volgende jaar schreef hij in een gastcolumn in de 'Saturday Review': "Vergeet de hervorming, het is tijd om over de uitbanning van de gevangenissen uit de Amerikaanse samenleving te spreken". Hij stelde de volgende alternatieven voor: "Voor geweldsmisdrijven een versterkte stad (of boerderij), waar de poorten slechts in één richting gesloten zijn; gesloten voor het weggaan van de veroordeelde bewoners (...), maar open voor opname van alle bezoekers of medewerkers, die door de bewoners worden uit-genodigd." Voor inbrekers, verduisteraars, winkeldieven, vandalen, belasting-fraudeurs, "zelfs voor bedrijfsdirekteuren, die aanwij-zingen hebben gegeven, die tot vergiftiging van lucht en water met kankerverwekkende stoffen leidden" wordt een soort kibboets op-gezet van een zelfbeherende gemeenschap, waar

allen hetzelfde werk voor hetzelfde loon doen. (12).

Mr. Waskow lijkt enkele bijzondere moeilijkheden over het hoofd gezien te hebben; moet hij in zijn 'versterkte stad' en de 'zelfbeherende kibboets' niet wachttorens oprichten en bewapende bewakers inzetten, om de 'bewoners' te verhinde-ren met de bezoekers en medewerkers weg te gaan? En erger nog, hij aksepteert de heersende voor-stelling van "zwaar-kriminelen", omdat hij ge-weldsmisdadigers in een stad wil afzonderen en de milieu-verontreinigende bedrijfsdirekteuren daarentegen de mildere kibboets zal toewijzen. Er niet aan denkend, een verandering van het amerikaanse strafrecht-systeem, die het dient, te bereiken, zullen zijn alternatieve gevangenissen een kamp worden voor dezelfde mengeling van arme blanke, zwarte en bruine misdadigers, die de traditionele gevangenissen vullen, want wie anders worden voor de door Waskow opgesomde misdaden - geweldsmisdrijven, inbraak, vandalis-me, winkeldiefstal - veroordeeld? En gezien de realiteit van politie, dieven en gerechten in het Amerika van vandaag de dag, zullen de ver-duisteraars, belastingfraudeurs en gemene bedrijfsdirekteuren wel niet in een van de 'kibboetsen' opgesloten worden.

argumenten voor de afschaffing van gevangenis

Het gevangeniswezen heeft, zoals het traditioneel door de vervolgingsexperts naar voren gebracht wordt, drie doelen:

- a) bescherming van het openbare leven door het opsluiten van misdadigers.
- b) afschrikking.
- c) re-socialisering.

(een vierde doel, bestraffing, is uit de woordenschat van de moderne deskundigen verdwenen, hoewel het het enige doel is, dat de gevangenis werkelijk bereikt).

Tegenwoordig zal niemand meer serieus beweren, dat gevangenis re-socialiseren. Een voorvechter voor de afschaffing van de gevangenis zal echter nog een diep gewortelde afwijzing op een ander nivo tegenkomen: "Mijn god, als men deze moordenaars, verkrachters, gangsters en inbrekers laat lopen, kan men zich niet meer op straat wagen!" En: "Als we geen gevangenis zouden hebben, zou het aantal misdrijven alleen maar toenemen."

Bescherming van de openbare orde staat zonder twijfel op de eerste plaats in het bewustzijn van zowel de voorstanders van law-and-order (orde en gezag) als van de liberalen, die dan wel een betere behandeling van de gevangenen wensen, maar vrezen voor de konsekwenties van een vrijlating van alle gevangenen. En voelt de plichtsgetrouwe burger niet een beetje bevrediging, als hij/zij in deze dagen van toenemende misdaad-terreur en een toenemend aantal misdadigers, langs de vestingen San Quentin en Sing Sing rijdt en kan denken, dat deze muren die schoften opsluiten, die zijn dochter verkrachten, zijn t.v. stelen of hem 's nachts op straat willen afmaken?

Zijn geloof, dat de gevangenis hem beschermen, is echter ongetwijfeld, zoals zal blijken, een illusie. Slechts een klein deel van de wets-overtreders zit in de bajes, de meesten zijn onder ons.

De 'President's Commission on Cause and Prevention of Violence' (Presidentiële kommissie t.a.v. oorzaak en preventie van geweld) stelde vast, dat slechts 1,5% van de daders van de naar schatting negen miljoen misdrijven die de afgelopen jaren in de V.S. zijn begaan, opgesloten zijn. Carl Rauch, adviseur van de staatssecretaris van justitie van Washington D.C., verklaarde hoe deze uitkomst tot stand komt: "Van de 100 kapitale (zware-) misdrijven worden er 50 aan de politie gemeld. Voor 12 van de 50 gemelde misdrijven wordt iemand gearresteerd. Van de 12 arrestanten worden er 6 aangeklaagd, overigens niet altijd voor het gemelde misdrijf. Van de 6 aangeklaagden komen er 1,5 in de gevangenis." (13).

Hoe staat het met de misdrijven die het openbare leven aan de kook brengen - moord, seksuele delikten, straatovervallen? Beschermt het opsluiten van de misdadigers het openbare leven wel tegen hen?

In de laatste jaren lag het aantal "opzettelijke moorden" boven de 15.000. Daarom moeten we het ijselijke feit onder ogen zien, dat binnen de komende twaalf maanden ongeveer hetzelfde aantal mensen een gewelddadige dood door de hand van een killer zal overvallen. Maar het is ook duidelijk, dat de moordenaar van de krantenkoppen van morgen, vandaag onder ons is. Van hen, die gesnapt worden, aangeklaagd en opgesloten worden, is het aantal van hen, die eventueel een tweede moord zouden begaan, als men ze zou laten lopen (de meesten worden vrijgelaten), zo klein, dat ze niet eenmaal in de door kriminologen zo gewaardeerde 'recidivisme-statistieken' (recidivisme is het herhalen van een misdaad, opm. v.d. vert.) opgevoerd wordt. Uit een onderzoek van de 'Philadelphia Bar Association' (orde van advocaten) bleek, dat van 215 wegens moord veroordeelde personen, die vroegtijdig gratie kregen, slechts zeven weer gearresteerd werden, en dat slechts één - ofwel 0.5% - op verdenking van moord (14).

Moordenaars zijn, zoals iedere cipier en iedere reclasserings-ambtenaar zal beamen, vaak voorbeeld gevangenen en betekenen het minste gevaar voor allen; de meesten zouden zondermeer vrij-

gelaten kunnen worden, zonder de openbare orde in het geringst te bedreigen. In het algemeen hebben ze opgehoopte persoonlijke frustraties op een familielid losgelaten, de meesten betreuren het, bijna geen enkele herhaalt het - behalve natuurlijk psychopaten, en in dit geval hoeven ze ook niet in de gevangenis.

Van hen, die voor zedendelikten zijn veroordeeld (en daarna voor altijd en eeuwig als 'zedemisdadiger' in de politieboeken staan), heeft minder dan 5% gewelddaden begaan. De andere 95% zijn òf voor daden opgesloten, die, hoe ergerlijk ze misschien ook mogen zijn, niemand schaden (zoals voyeurisme of exhibitionisme), of voor een sexueel gedrag, dat willekeurig als 'krimineel' aangeduid wordt, zoals 'ontucht met kinderen', homosexualiteit en het mysterieuze 'onuitsprekelijke misdrijf tegen de natuur', dat, zoals bekend, veel conventioneel getrouwde paren ook 'bedrijven' (15). In tegenstelling tot een wijd verbreide mythe worden niet-gewelddadige zedemisdadigers bijna nooit gevaarlijke verkrachters of 'sex-duivels'; net zo min zijn gewelddadige zedemisdadigers daders-uit-gewoonte, alleen moord vertoont een geringer aantal herhalingsgevallen (16).

Wat de straatrovers betreft, daar worden van hen slechts zeer weinigen opgepakt, omdat het in de aard van deze misdaad ligt, 's nachts of op rustige plaatsen toe te slaan. New York - door de inwoners ook wel "Fear City" genoemd - bevindt zich tegenwoordig in de ban van een nauwelijks grijpbare terreur van straatovervallen, straatroof en vechtpartijen. Een blanke inwoner van New York uit de zgn. 'middellagen', zei me: "De mensen hebben hier angst voor drie soorten criminelen: voor de achtergestelde zwarten en Puertoricanen,

voor druggebruikers en voor doorgedraaide psychopaten. Dat betekent voorde mensen kriminaliteit." Deze mening wordt ongetwijfeld door de vele slum-bewoners, die het meest van dergelijke misdaden lijden, gedeeld. Is echter de gevangenis de oplossing voor ook maar één van de genoemde punten - armoede, drugverslaving, geestelijke gestoordheid? Als dat zo was, dan zou minimaal de helft van de stad in een gevangenis opgesloten moeten worden, om New York in ieder geval allen die hier aan lijden, te beschermen. Daarbij zou het onder dergelijke omstandigheden raadzaam zijn, geen enkele van deze gevangenen ooit weer vrij te laten, want algemeen wordt ook toegegeven, dat deze mensen 'slechter' uit de gevangenis komen dan als ze erin gaan. Dat is precies, wat gouverneur Rockefeller als oplossing van het New Yorkse drugprobleem heeft voorgesteld. Hij zou alle mensen, die aantoonbaar in heroine, LSD, amfetamine, barbituren en hasj handelen, levenslang opsluiten, zonder kans op amnestie. Hetzelfde zou volgens hem met geweldsmisdadigers moeten gebeuren, die hun daad onder invloed van drugs begingen. Wat dit voorstel voor bijvoorbeeld Californië zou betekenen, heeft Charles Howe van de San Francisco Chronicle berekend: er zijn in Californië naar schatting 60.000 heroine-gebruikers, waarvan minstens de helft in drugs handelt om hun eigen behoeften te kunnen financieren. In 1971 werden 56.700 mensen voor produktie of verkoop van heroine en andere illegale drugs, gearresteerd. Als 20.000 van hen voorgeleid en levenslang opgesloten zouden worden, schreef Howe, dan zouden 50 nieuwe gevangenisstraf op 4 miljard dollar. (zijn veronderstellingen liggen te laag, gemeten naar de uitgaven van justitie in de jaren 1972/73 zou hetbedrag boven de 5

miljard dollar liggen). Ondertussen zouden diegenen, die niet gepakt worden, hoogstwaarschijnlijk hun handel verder opvoeren en hun aantal zou weer stijgen. In New York zijn er naar schatting 150.000 drugverslaafden. Uitgaande van Howe's berekening, betekent Rockefeller's voorstel, dat 125 nieuwe gevangenisstraf opgebouwd zouden moeten worden; totaalkosten: 1,25 miljard, en de levenslange opsluiting van 50.000 New Yorkers, wat jaarlijks nog eens 9 miljard kost (17).

De uitvoering van Rockefeller's voorstel zou hoofdzakelijk een kriminaliteits-verhogende werking hebben. "iedere nieuwe wet tegen de nacoica" aldus Aryeh Neier, voorzitter van de 'American Civil Liberties Union' (ACLU, Liga ter verdediging van de burgerrechten), "heeft slechts één werking, namelijk dat de prijs van heroine omhoog gaat en de verslaafden dwingt, eigendomsdelikten te begaan, om hun drang te kunnen betalen."

Men neemt aan, dat de verslaafden voor meer dan 50% verantwoordelijk zijn voor de eigendomsdelikten in New York. Aan het begin van deze eeuw waren er meer verslaafden in de V.S. dan nu (de typiese verslaafde in die dagen was een welgestelde blanke vrouw van over de 40, slechts 7% van de gebruikers kwam uit de mindere milieus) (18), maar omdat drugs goedkoop en legaal verkrijgbaar waren, veroorzaakte dat geen misdaadproblemen. De ACLU streeft daarom naar de overname van de Engelse regeling, waarbij heroine en andere drugs door artsen aan de verslaafden legaal voorgeschreven kunnen worden; een regeling, die de 'Consumers Union' (vereniging van gebruikers) als 'fantasties' ontving, omdat deze wijze de behoefte aan een zwarte markt voor heroine, opzij schoof.

Welke misdaden worden nu door psychopaten begaan? Mij schiet een gesprek met een vriend uit New York te binnen. Een van zijn medewerksters, een jonge vrouw van begin 20, was tijdens de middagpauze een kerk in Manhattan binnengegaan en knielde neer om te bidden. Een onbekende aanval-ler viel haar aan, sloeg haar hard en sneed met een scheermesje haar gezicht open, stal haar handtasje en verdween in het middagse gewoel. Dit is natuurlijk een perfect griezilverhaal, dat in verschillende varianten helaas voor kan komen, zo gauw als twee of drie mensen samen zijn. Ik heb deze uit duizende gebeurtenissen uitgekozen vanwege de sensationele ondertoon: het onschuldige, jeugdige slachtoffer, dat zelfs bad, de eigenaardig wilde manier van aanvallen...- maar wat blijkt daaruit? De dreiging met gevangenisstraffen schrikt de aanval-ler kennelijk niet af. En hij zou ook niet, als men hem gepakt en opgesloten had, 'geresocialiseerd' worden.

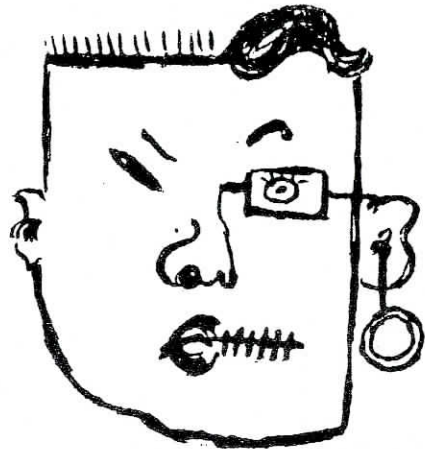
De vriend, die mij deze geschiedenis vertelde, deed of dit een argument voor de afschaffing van de gevangnissen was: "wat zou jij dan met zulke types doen?" Maar in dit geval werd de persoon, die deze verschrikkelijke daad begaan had, niet gepakt - en zouden dan de andere gevangenen (die voor het grootste deel niet iets dergelijks gedaan hebben) voor dit misdrijf gestraft moeten worden? Misdaden als deze, die schrik en afschuw oproepen, roepen deze opgewonden reactie vanwege hun psychopatische en buitengewone manier, op. De vraag is daarom, of de gevangenis een akseptabel middel is, om dergelijke houdingen gerust te stellen en of het loont om aan de monsterachtige gevangnissen met al hun grauweid en irrationaliteit vast te houden, alleen om de illusie overeind te houden, dat we door zulke instellingen tegen planloze, zinloze geweldshandelingen beschermd worden.

In welke mate werkt de angst voor de gevangenis afschrikkend? Blijkbaar zijn diegenen, die gearresteerd en voorgeleid worden, niet afschrikt en uit hethoge aantal daders, die hun daad herhalen, valt af te leiden, dat de gevangeniservaring niet leidt tot het pad der deugd.

Kriminologen breken zich nu het hoofd over de mate van afschrikkende werking, die de angst voor de gevangenis heeft op de gezamenlijke bevolking; dat de doorsneeburger op deze manier hoofdzakelijk door de angst voor de 'schande' van federe konfrontatie met de wet afschrikt wordt; men heeft met name angst voor de arrestatie. De meesten van ons kunnen dat uit eigen ervaring bevestigen. We worden er door het sirenen-gehuil van de 'Highway Patrols' (rijkspolitie) van weerhouden om te snel te rijden - maar worden

ARMED ROBBERY

HAVE YOU SEEN THIS MAN OR
ANYONE RESEMBLING HIM?

If you have any information about the subject of the above Identikit picture, please contact the Investigating Officer at the following number:

- 800-2334 (left side of face)
- 800-2335 (right side of face)
- 800-2336 (If suspect was over 5'8")
- 800-2337 (If suspect was under 5'8")
- 800-2338 (If suspect was male - at least we're ^{almost} sure of that much. Quite frankly, it could have been anyone.)

HELP US FIGHT CRIME!

wij er nu door de angst voor berechting of levenslange gevangenisstraf van weerhouden, onze vrienden en verwanten om te brengen?

Het 'California Assembly Committee on Criminal Procedure' (Parlementaire commissie voor de strafproces-regeling) heeft in 1968 een rapport over de afschrikkende werking van sancties geopenbaard; er werd onderzoek gedaan naar misdaden, waarvoor de straffen de laatste tijd drasties waren verscherpt. De uitwerking van de verscherpte straffen op de misdaadsquote werd aan de hand van een geweldsmisdrijf en van een offerloze misdaad bekeken: politiemoord en produktie van marihuana (19).

Voor 1961 kon iemand, die willekeurig iemand anders met een dodelijk wapen bedreigde, een straf, variërend van één jaar gevangenis tot tien jaar tuchthuis (t.b.r.) krijgen. Tot 1966 werd de strafmaat voor aanvallen met een dodelijk wapen op politieagenten door de wetgever gesteld op vijf jaar tot levenslang tuchthuis. In hetzelfde tijdvak steeg het aantal aanvallen op de politie in Los Angeles van 8,4 per 100 beamtten tot 15,8 - een stijging van 90%. Zo was het dus vijf jaar na de strafverhoging dubbel zo waarschijnlijk voor een politieagent in Los Angeles om aangevallen te worden dan voorheen.

In 1961 werd de fakultatief op te leggen straf van één tot twaalf maanden voor het maken van marihuana door de wetgever in een zekere straf van één tot tien jaar tuchthuis verhoogd.

In 1961 werden minder dan 3500 mensen met marihuana misdrijven gearresteerd, in 1966 echter 18.000 - een toename van meer dan 400%; en dat ondanks de in alle kranten gepubliceerde wettelijk bepaalde strafverhoging.

Als een ander bewijs, dat lange gevangenisstraffen niet afschrikkend werken, maar zelfs een tegengesteld effect hebben, citeert het Assembly Committee enkele onderzoeken. De overtuigendste daarvan ontstond uit een besluit van het 'U.S.-

Supreme Court' (Opperste gerechtshof), waarbij het gerechtshof het recht erkende, dat armen, die zijn aangeklaagd wegens een zwaar misdrijf, rechtsbijstand krijgen. Als konsekwentie van deze beslissing moest de staat Florida 1252 onbemiddelde gevangenen vrij laten, nog lang voor zij hun straf uitgezeten hadden, omdat ze zonder rechtsbijstand veroordeeld waren. Het "Florida Department of Correction" (ministerie van justitie) liet een studie instellen naar deze voortijdige vrijlatingen; zij vergeleek de mate van terugkeer naar de misdaad van hen, met een gelijk aantal gevangenen, die de volle straftijd moesten uitzitten. Resultaat: 29 maanden na de vrijlating waren 25% van de gevangenen, die de volle tijd hadden uitgezeten, teruggekeerd naar de misdaad, terwijl dat percentage bij de vroegtijdig vrijgelatenen slechts 13,6% was.

De 'American Bar Association' (amerikaanse advokatenkamer) bekomentarieerde deze studie:

"Kort gezegd (...), als we vandaag alle gevangenen zouden vrijlaten zonder aanzien van de lengte van hun straf en - met enkele uitzonderingen - zonder aanzien van hun daden, dan zou de mate van terugkeer tot de kriminaliteit geringer worden, dan wanneer iedere gevangene zijn straf zou moeten uitzitten..." (20).

Het 'Assembly Committee' konkludeerde uit deze feiten, dat "de lengte van de uitgezeten straf geen meetbare invloed heeft op de kriminaliteit onder de vrijgelaten misdadigers", en dat "de straftijden gereduceerd kunnen worden, zonder de terugkeer tot de kriminaliteit te verhogen." Verder stelt het vast, "dat in officiële verklaringen niet de onmogelijkheid van de gevangenen tot resocialisatie bekeken wordt, maar wel de aktieve rol van de gevangenen bij de kriminaliteitsbevordering." De voor de hand liggende vraag - namelijk: als de gevangenen worden afgeschaft en de uit te zitten tijd daarmee tot nul is gereduceerd, zou dat niet een meetbare uitwerking hebben voor de kriminaliteit? - stelt het Assembly Committee helaas niet.

★

het experiment van massachusetts

Een experiment, dat op het moment in Massachusetts gedaan wordt - het eerste van zijn soort in het land - kan tot een antwoord op deze vraag leiden.

Tijdens de 60er jaren waren de jeugdgevangenis in Massachusetts, die officieel "staats-opvoedings-scholen" heten, en wier ingezetenen gestrafte of verwaarloosde kinderen van 7 tot 17 jaar waren, bekend om hun verschrikkelijke levensomstandigheden, overbevolking en gewelddadigheid. In oktober 1969 benoemde de gouverneur een nieuwe minister voor jeugdzaken, dr. Jerome Miller, die bekend maakte, alle jeugdgevangenis in het land af te schaffen.

Hij zei, dat de kosten om een jongere gevangene te houden, 10.000 dollar per jaar bedroegen, "genoeg, om hen met een zakgeld van 100 dollar per week naar de Harvard-universiteit te sturen en een vakantie in Europa te betalen." (Een berekening, die ik overal van gevangenis-kritici te horen kreeg). Hij deelde de pers het volgende mee: "Wij hebben een principebesluit genomen. Het zou niets positiefs opleveren, meer geld en meer hulpmiddelen in het bestaande strafsysteem te pompen, omdat het systeem de hervormingen sneller ruïneert, dan men ze bedenken kan. Het systeem is ziek en de grootste inspanningen die er in worden geïnvesteerd, worden weer teniet gedaan. Derhalve hebben we besloten, naar andere alternatieven om te kijken."

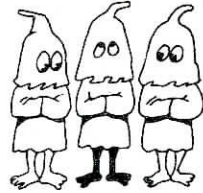
In de eerste twee jaar van dr. Millers ambst-
termijn werd de populatie van de jeugdgevangene-
nissen gehalveerd, van 1200 of 1500 naar 650
of 750. In de herfst van 1972 werd het aantal
ingezetenen verminderd tot onder de 100; dat is
minder dan 6% van de oorspronkelijke populatie.
De ex-gedetineerden konden naar hun familie
terug, of naar pleegouders; naar voorbereidende
scholen, die hoofdzakelijk werden bezocht door
jongeren uit de middel- en bovenlagen van de
bevolking, naar woongemeenschappen, waar ze
konden komen en gaan zoals ze zelf wilden.
"Wij staan geen gesloten deuren of handboeien
meer toe", zei dr. Miller. Een jongere, die
aan een van deze programma's deelneemt, wordt
niet meer opgesloten, als hij weer een misdaad
begaat, maar krijgt een ander programma.
Enkele andere jongens en meisjes worden gesti-
muleerd, hun eigen plaats in het leven te zoeken
en krijgen als beginhulp een steunbedrag van
5 tot 90 dollar per week.
Slechts een groep van 40 à 50, die als "ernstige
bedreiging" gezien wordt, is in een overgebleven
'verzekerde inrichting' ondergebracht en bevindt
zich onder de hoede van een privé-groep van
ex-gedetineerden. Nog zo'n 50 à 60 jongeren,
die als 'geestelijk gestoord' werden beoordeeld,
bevinden zich in speciale psychiatrische inrich-
tingen.
(Ondanks de sluiting van de meeste instellingen
was de besparing niet zo groot als verwacht,
omdat het tot midden 1972 niet mogelijk was,
geschikt werk voor de vroegere cipiers te vinden.
De cipiers waren ook wat betreft hun temperament
en instelling niet geschikt, als pleegouders
te dienen. Daarom werden ze verder betaald en
bewaken ze nu de lege gevangenen. Desondanks
kan het ministerie van jeugdzaken 2 van de 10
miljoen dollar aan de staatskas teruggeven).

Miller heeft inderdaad geen belang bij de
'algemene afschrikking', wat, volgens hem, een
burgerlijke voorstelling is, die niet op de aan
zijn ministerie toevertrouwde jongeren toe te
passen is. Hij gaat ervan uit, dat gevangen-
neming en dreiging daarmee geen misdaad-ver-
minderende werking heeft. In januari 1973 leken
zijn inzichten empiries gestaafd te zijn:
voorlopige rapporten tonen aan, dat het niet
tot een merkbare stijging van jeugdcriminali-
teit als gevolg van de stillegging van de
gevangenen gekomen is. Als deze maatregel
überhaupt een uitwerking heeft gehad, dan is het
dat er minder arrestaties hebben plaatsgevonden.
Sterker nog, sinds de sluiting van de jeugd-
gevangenen is er een sterke daling van het
geweld onder de jongeren, die aan het ministerie
waren toevertrouwd. "De inrichtingen roepen
geweld op" zei Miller. "De kinderen daar uit
halen betekent een ontspanning van de atmosfeer."

De nieuwe programma's worden niet beperkt tot
hen, die verwaarloosbare zaken ten laste werd
gelegd, maar betreffen daders van alle kategoriën.
Er waren er vier of vijf, die wegens moord waren
ingesloten, talrijke jongeren, die gewapende roof-
overvallen opgezet of zwaar lichamelijk letsel
toegebracht hadden - allen wonen zij nu in open
inrichtingen: "gevangenen zijn geen antwoord
op hun problemen, ook niet, als men de jongeren
vasthoudt tot ze volwassen zijn. De meesten
hebben geen behandeling in instituten nodig,
zij hebben een eigen thuis nodig met passende
hulp, die wij hun door collega-studenten, die
handelen als oudere broers, waarborgen."
De 80 tot 100, die in gesloten inrichtingen
zijn gebleven, hebben "werkkelijk idiote, on-
bedekte misdaden" begaan, en zelfs in hun geval
is het Millers doel, ze zo snel mogelijk in de
maatschappij terug te laten keren.

beoordeling van het massachusetts - experiment

Een 'Committee for the study of Incarceration' (kommissie voor onderzoek naar gevangenis-omstandigheden) heeft het experiment van Massachusetts geëvalueerd. In een niet openbaar gemaakt werkboek wordt vastgesteld, dat het experiment een serieus te nemen alternatief is voor de traditionele selectie-methoden voor voorwaardelijke vrijlating; degenen die geen al te groot gevaar betekenen, worden niet ingesloten. In Massachusetts "vindt voor het eerst een serieuze poging plaats tot de-institutionalisering, die niet alleen maar een voortzetting van de traditionele procesvoering is", omdat de jeugdige misdadigers die waarschijnlijk (of zeker) nieuwe misdaden begaan, niet weer worden opgesloten. Hoe het ook zij, het de-institutionalisering-proces is niet compleet, "omdat bepaalde groepen met speciale risico's, namelijk 'gevaarlijke' daders en 'psychologische' gevallen, nog steeds in gesloten inrichtingen zitten." (21).

Er zijn meerdere probleempunten in het alternatief van Dr. Miller ten aanzien van de gevangenis. Het 'Committee for the study of Incarceration' wijst erop, dat het alternatief een aantal tradities van het 'model van de individuele behandelingswijze' aanhoudt, die de gevangenen een halve eeuw lang al zoveel onrecht heeft aangedaan. De sociale werkers kunnen naar eigen goeddunken handelen, er is geen eenduidige maatstaf waarmee kan worden vastgesteld of een dader in een disciplinaire inrichting of een tehuis met meer zeggenschap over zichzelf hoort. Hier komt het "algemene probleem van ongelijkheid van behandeling, beoordeling en verwachting, dat de goedbedoelende hervormingsprogramma's in het verleden hebben misvormd, weer tevoorschijn. Alles hangt af van de instelling van het personeel; als het tegenwoordige, geëngageerde en op kinderen georiënteerde personeel op een dag zou worden vervangen door meer op discipline en straf georiënteerde types, dan zou de hele tendens van het programma in één klap veranderen. Ik heb het experiment echter niet naar voren gehaald om deze discussie voort te zetten, maar als enige hedendaagse voorbeeld van een de-institutionalisering in de misdadbestrijding en hun uitwerking op de kriminaliteit en 'afschrikking' willen tonen. Welke conclusies trekt dr. Miller uit het kennelijke succes van dit experiment met betrekking tot de gevangenen voor volwassenen? "Op het gevaar af, naïef en simpel te lijken, geloof ik, dat dezelfde methode voor de misdadigers van alle leeftijdskategoriën kan worden doorgevoerd. Op 1000 gevangenen zijn er waarschijnlijk niet meer dan 20, die niet risikoloos op de straat zouden kunnen worden gelaten."

wie 'gevaarlijk' is ...

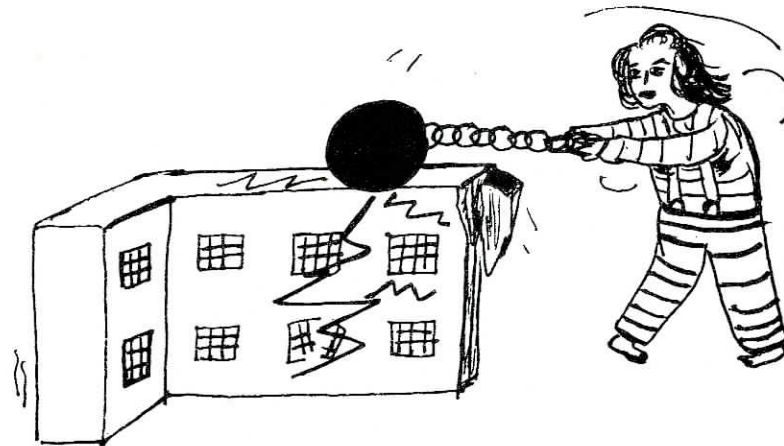

De konstatering, dat 75, 80 of zelfs 90% van de gevangenen vrijgelaten kan worden, zonder gevaarlijk te worden voor de samenleving en zonder het aantal misdaden te verhogen, wordt wonderlijk genoeg ook in kringen van gevangenisbeheren algemeen aanvaardt. Zelfs de hardste direktoren van de beruchtste gevangenissen zullen dergelijke getallen noemen. Volgens hen vormen 10 à 25% van de gevangenen een "harde kern" van misdadigers, die "te gevaarlijk" zijn, om op de samenleving losgelaten te worden. Ronald Goldfab en Linda Singer melden in hun betreffende studie 'After Conviction' (Na de veroordeling): "Wij hebben iedere ervaren gevangenisdirecteur die we kenden gevraagd, hoeveel van de momenteel gevangenen werkelijk vastgehouden moeten worden om het openbare leven tegen aanvallen te beschermen. Allen waren het er over eens, dat slechts een kleine minderheid van de momenteel zittenden - de meeste schattingen lagen tussen 10 en 15 procent - als zo gevaarlijk beschouwd kan worden." (22). Als we het gevangenispersoneel aan hun woord houden en 90% van de gevangenen bevrijden, dan zou dat een grote stap in de richting van de totale afschaffing van de gevangenissen zijn.

Overigens is het concept van de "gevaarlijke 10 procent", die de gevangenis als plaats voor hun verzekerde bewaring ziet, zelf uiterst gevaarlijk. De aldus gebrandmerkte mensen kunnen met behulp van een straf voor onbepaalde tijd bijna hun hele leven in 'verzekerde bewaring' worden vastgehouden.

Iemand bepaalt, wie gevaarlijk is. De beslissing ligt ten eerste bij de oordelende rechter en er is geen eenheid onder de rechters over wat nu precies 'gevaarlijk' is. Een kriminoloog vertelde me over een juridies seminar voor kantonrechters, waarbij iedere rechter het strafregister van een fiktieve aangeklaagde kreeg voorgelegd. "De verscheidenheid aan voorgestelde straffen was ongelooflijk", zei hij. "Voor dezelfde daad had de ene rechter vrijspraak gegeven en een ander 20 jaar tuchthuis." Is een mens eenmaal aan de gevangenis overgegeven, dan ligt de beslissing over zijn 'gevaarlijkheid' bij zijn cipiers.

Een discussie over dit thema vond op een forum van de 'American Friends Service Committee' in februari 1973 plaats (23). Mr. Philip Guthrie vertegenwoordigde het Californiese ministerie van Justitie. Een vrouw uit het publiek vroeg hem: "Wie is 'gevaarlijk'? Helaas wordt op alle nivo's van de gevangenisorganen gezegd, dat iemand, die tegen onmenselijkheid in de gevangenissen

protesteert of tegenstand biedt, bijvoorbeeld door middel van hongerstaking of werkweigering, een 'gevaarlijk element' is geworden. Is het niet zo, dat 'gevaarlijk' bij hen, die het systeem voeren, alleen betekent, dat iemand hun autoriteit bestrijdt?" Daarop antwoordde Mr. Guthrie: "Precies, ik geloof, dat als u vraagt, wie nu een gevaarlijk persoon is, dat iedereen hier aanwezig een andere definitie zou geven. In Sacramento, in het Ministerie van Justitie of in de Instellingen zelf hebben we ook geen antwoord."

Is het zo, zoals wel wordt gezegd, dat het etiket 'gevaarlijk' door de overheid in toenemende mate wordt gebruikt om critici en politieke militanten in de donkere hoeken van de gevangnissen te laten verdwijnen? Het geval van George Jackson, die 11 jaar van zijn korte leven in de gevangenis doorbracht, meestal in eenzaamheid, voor het oorspronkelijke misdrijf, 70 dollar gestolen te hebben, is tegenwoordig in de hele wereld bekend. Zijn boek, 'Soledad Brother' werd door verschillende critici zowel hier als in het buitenland, geprezen. "De stem van een vrije zwarte man in het witte Amerika", "Brieven die de geestelijke enpolitieke ontwikkeling van een buitengewone man laten zien", "Een werk dat de liefde, die standvastigheid en revolutionaire ijver weerspiegelt, karakteristiek voor een man van het volk". - Geheel anders is de mening van L.H. Fudge, plaatsvervangend leider van een Californies gevangenkamp: "Dit boek geeft een opmerkelijk uitsluitel over de persoonlijkheidsbouw van een uiterst gevaarlijke sociopaat. (...) Dit soort typen is niet ongevoel in onze inrichting. Vanwege zijn kracht en toenemende verbreiding is het nodig, dat wij in de gevangenis-instellingen zoveel mogelijk over zijn persoonlijkheidsopbouw weten, om in staat te zijn, hem korrek te identificeren (...) Dit is een van de onthullendste en verhelderendste boeken, die ik ooit met betrekking tot een kriminele persoonlijkheid heb gelezen." (24).

★

milieu-verontreiniging
**DE BAZEN STINKEN
UIT HUN MOND !**

de gevangenis als politiek wapen van de heersers

In feite is één functie van de gevangenis, die echter vaak genoeg ontkend wordt, dwanguitoefening. Het onderscheid tussen afschrikking en dwang is beduidend. Het is één zaak om te zeggen: je mag dit of dat niet doen, maar het is iets heel anders om te zeggen: je moet dit en dat doen. Als voorbeeld kan de dienstplicht gelden: je moet je laten oproepen, je moet een bepaalde baan aksepteren en je moet doden als de officier het beveelt. De weigering dit te doen, wordt met gevangenisstraf beantwoord. Hier zijn wet en gevangenis dwangmiddelen voor de politieke politie.

In de 60er jaren werd de functie van de gevangnissen als middel tot politieke disciplineren openlijk, niet alleen wat betreft militaire dienst en Vietnamoorlog, maar ook met betrekking tot voorschriften over waar mensen eten, in de bus zitten, water drinken of mogen wateren, gebruikt.

Het aantal mensen, dat bij de uitoefening van dergelijk politiek geweld werden opgesloten, liep in de duizenden. De uitdrukking 'politiek gevangene' werd gebruikelijk.

alle gevangenen zijn politieke gevangenen

De uitdrukking 'politiek gevangene' werd door gevangenen aangenomen, die voor daden vastzitten die in de gebruikelijke zin niet als politiek werden gezien. Zij beargumenteerden, dat ze slachtoffer van de klassenheerschappij en/of rassendiskriminatie waren; dat ze door de gevangenzetting gedwongen moeten worden, zich in de status quo in te passen van de armoede, onwaardigheid en onrechtvaardigheid.

Huey Newton onderscheidt twee soorten politieke gevangenen: "Ten eerste is er de meerderheid van de gevangenen, de bastaarden van het kapitalisme. Het zijn de arbeidsongeschikten, de zwarten, de bruinen en de arme blanken, die geen keus hebben, geen methode, om aan de goede dingen van het leven deel te nemen, of in de gesettelde wereld binnen te dringen. Zij kunnen dan wel niet een politiek bewustzijn hebben, maar hun aanval op de eigendomsverhoudingen, die toch door de konstante werkloosheid van bepaalde volkslagen in het kapitalisme wordt opgeroepen, is zeker politiek. Dan zijn er de echte politieke gevangenen, degenen die, zoals de Black Panthers, de rechtmatigheid van de bestaande sociale orde niet aanvaarden (...). Zij zijn zich ervan bewust, waarom zij in de gevangenis zitten; zij weten, dat de gesettelde kapitalist leeft van de uitbuiting der onderdrukten, en dat de bastaard van het kapitalisme ook maar één sociale orde voortzet, waarin de privileges van enkelen berusten op de armoede en onmacht van anderen. Het aantal en de invloed van de echte politieke gevangenen groeit voortdurend; zij zijn een echt gevaar voor het gevangenisstelsel." (25).

Is Newtons definitie van de politieke gevangene wel juist?

Stel je eens een gevangenisstelsel voor dat met name bevolkt wordt door blanken en welgestelden veroordeeld voor misdaden die kenmerkend zijn voor de bestaande maatschappij: prijs-zetting, koop en verkoop van politieke invloed, industriële vervuiling, kriminele ontkenning van de veiligheidsvoorschriften, frauderen met aandelen, produktie van onveilige, dodelijke auto's, aantasting van het minimum-inkomen....

Dat deze voorstelling al de wildste vlucht uit de werkelijkheid lijkt, is tegelijkertijd een kommentaar op het klassekarakter van het gevangenisstelsel. Want niemand zou toch verwachten, dat zij, die de politieke macht in handen hebben en het juridische apparaat beheersen, deze zo zouden gebruiken, dat ze zelf de meest waarschijnlijke kandidaten voor gevangenschap zouden zijn.

Het is voor de hand liggend dat, zolang klasseprivileges en huidskleur in deze maatschappij de doorslag geven, deze toestand zich reflecteert in de gevangenis, en zal bepalen wie over wie beschikt.

Zoals de schrijvers van Struggle for Justice het zien: "Kriminele justitie is onlosmakelijk verweven met, en grotendeels afgeleid van een bredere sociale justitie. De opbouw van een rechtvaardig systeem van kriminele justitie in een onrechtvaardige maatschappij is een tegenspraak in zichzelf." (26)

Newtons analyse van de eerste categorie gevangenen wordt door Samuel Jordan, die zeer bekend is met het gevangenisstelsel in Pennsylvania, bevestigd. In het 'Criminal Law Bulletin' (Strafwet-bulletin) schreef hij: "Van de 1,2 miljoen criminelen, die zich in de klauwen van het gevangenisstelsel bevinden, is 80% afkomstig uit de 12% van de onderste inkomenslaag, of is zwart en arm. (...) Deze feiten bewijzen, dat het gevangenisstelsel systematisch als wapen gebruikt wordt. Als wapen tegen de armen, en in het bijzonder de gekleurde armen." (27).

de reformisten

Samuel Jordan onderscheidt drie groepen gevangenhervormers:

a) Er zijn de hervormers, die misdaden en misdadigers nieuw definiëren en een aantal offerloze vergrijpen willen ont-kriminaliseren: "Het is geen toeval, dat dit streven hoofdzakelijk ten goede kwam aan jonge blanken uit de middellagen, die wegens marihuana en andere 'verschuldigbare' vergrijpen in de gevangenis zitten." In samenhang hiermee is het interessant op te merken, dat in de lijst van drugs, waarvoor bij handel

daarin door gouverneur Rockefeller levenslange gevangenisstraf wordt voorgesteld, de marihuana ontbreekt. Zou het kunnen zijn, dat hij zijn jonge shit-rokende kennissen niet in de bajes wil zien?

Anderszijds, zou Jordan niet dergelijke voorstellen ondersteunen, zoals van de ACLU, om heroine-misdrijven te ontcriminaliseren, waarvan de bestraffing tegenwoordig in het bijzonder jonge zwarten en bruinen treft?

b) De tweede groep van hervormers noemt Jordan de 'burgerlijke humanisten'. Zij willen "sociaalwerkers, drie goede maaltijden per dag, arbeidsverminderingprogramma's, gevangenisblokken voor nieuwkomers, films enz." invoeren. Dit streven leidt tot "scherpe tegenstellingen (...); de gedetineerden worden ertoe gebracht, in aanvulling op de bestaande groepsspanningen, om erediens ten te concurreren. Misschien beschouwt de burgerlijke humanist deze concurrentie als passende voorbereiding op een succesvolle terugkeer in zijn maatschappij.

c) De derde soort hervormers wordt gevormd door de 'burgerlijke realisten', die alle dingen in centen en dollars omrekenen en eenvoudig zeggen, dat gevangnissen te duur zijn en hun opdracht niet vervullen: "Gelukkig is de reformistische realist er tegenwoordig van overtuigd, dat gevangnissen een slechte investering is en hij probeert, de gelden ergens anders rendabeler te beleggen."

Tijdens de laatste gevangenisopstanden, aldus Jordan, is gebleken, "dat het gevangenisstelsel niet in staat is, zijn controle en disciplineringsfunctie, waarvoor het bedoeld is, te vervullen.

(...) Gevangnissen zijn onbruikbaar en lastig geworden.

Daarom zien alle hervormers het als hun opgave, de gevangnissen tot een

levenswaardig instituut te maken. Het is hun doel, de gevangnissen 'funktioneel' te maken."

Aansluitend stelt hij vast: "De gevangenhervormer is, bewust of niet, agent van het kapitalisme; gebruikswarehandelaar. Het is zijn missie, de scheuren in het belangrijkste controle-mechanisme van de maatschappij te verbloemen."

negatieve en positieve hervormingen

De gevangenen zijn niet de enigen die zien, dat hervormingen op de lange termijn alleen maar systeem-bevestigend werken, omdat ze het uiterlijk van de gevangenen opsieren en zo het algemene geweten gerust stellen.

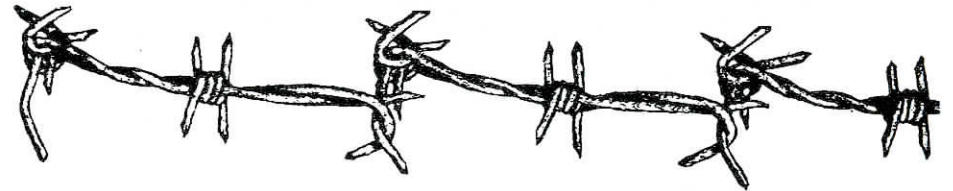
Een taktiese vraag, die veel politieke activisten, die in de strijd staan voor verbetering van de gevangenisomstandigheden en voor de uitbreiding van de rechten der gevangenen kwelt, is, of hun successen in deze strijd er niet toe bijdragen, de gevangenen te rechtvaardigen en op deze manier helpen hetsysteem te bevestigen en verstevigen. Of, zoals prof. Cohen vraagt: "Bereikt men de vermindering of zelfs de afschaffing van gevangenen door de invoering van dingen, zoals het lezen van de 'Playboy', het recht vaker te mogen feesten, klachten over de bewaking te mogen schrijven, ongecensureerde post te schrijven en te ontvangen?" Een advocaat zei daarop: "Ik ben niet het type ervoor, om mijn gevangenen cliënten te zeggen, dat ze het tot de revolutie in de isolatie moeten uithouden."

Een dergelijk antwoord kreeg ik van een gevangene, die ik vroeg: moeten de gevangenen afgeschaft worden? Moeten ze hervormd worden? Zie je hervorming en afschaffing als tegengestelde doelen? Hij schreef daarop: "Natuurlijk moeten de gevangenen afgeschaft worden. Maar laat daarom de hervormingen niet achterwege. Als ik kanker heb, wacht dan niet tot je een definitieve geneeswijze hebt gevonden voordat je me behandelt."

Daarom is het nodig, een onderscheid te maken tussen twee soorten hervormingsvoorstellen: de voorstellen, die leiden tot versterking van de gevangenisburokratie, bedacht om het systeem te vestigen en te vereeuwigen; en de voorstellen die tot op zekere hoogte de basis van het gevangeniswezen aantasten en in de richting van de eventuele afschaffing leiden.

Tot de eerste soort hervormingen behoren veranderingen die streven naar meer geld voor de therapie, meer gevangenispersoneel met hogere inkomens, meer deskundigen, toepassing van de nieuwste wetenschappelijke ontdekkingen bij de 'behandeling' van de gevangene, inrichting van nieuwe therapeutische gevangenisgemeenschappen in plaats van de oude vesting-gevangenen. Deze veranderingen worden in de gevangenis als wezenlijk voor de rehabilitatie van de gevangenen en ter voorkoming van onrusten gepland. Deze plannen lijken de goedbedoelende hervormer goed, omdat die gelooft, dat ze het leven in de gevangenen aangener maken.

In de mate, dat de gevangenis-krisis verder verscherpt, zullen we waarschijnlijk nadrukkelijke verzoeken voor dergelijke maatregelen horen, niet alleen van de gevangenisburokratie, maar ook van de hulpkrachten, die aan de veranderingen willen verdienen. Uit het gevangenismonster groeien nieuwe armen, gevoed door de enorme sommen geld, die door regeringsinstellingen, universiteiten en privé-stichtingen uitgedeeld worden. Daar heeft men geld voor therapeutische gevangenen-gemeenschappen, kleine modelgevangenen, jongeren-opvoedingsinstellingen enz.

In 1971 verkondigde bv. minister van justitie John N. Mitchell, dat de 'Law Enforcement Assistance Administration' (LEAA, sekretariaat voor hulpmiddelen ter versterking van de wet) 178 miljoen dollar ter beschikking had gesteld voor "staats- en lokale resocialiserings-programma's"; voor het volgende jaar was dubbel zoveel uitgetrokken, wat de totale bijdrage van de LEAA op meer dan een half miljard dollar bracht. Een 'National Clearinghouse for Criminal Justice Architecture' (nationale kredietmaatschappij voor architectuur m.b.t. de kriminele justitie) werd opgericht, zei hij, "om technische hulp ter vernieuwing van bestaande en ter oprichting van nieuwe gebouwen te verschaffen." (28). Een keuze uit de overheidssteun voor het gevangenen-onderzoek toont o.a.: LEAA 8,5 miljoen dollar, 'Manpower Administration' (Arbeidsmarkt-administratie) 5,5 miljoen dollar, 'National Institute of Mental Health' (nationaal instituut voor geestelijke gezondheid) 2,25 miljoen dollar. Onder de lopende onderzoeksopdrachten zien we studies naar: "Gebrek aan leiding in het Kennedy Youth Center", "Onderzoek naar de invloed van angst op de houding in verbeteringsinstituten", "agressieve en reflexive reacties van de jeugdige gedetineerden op voorzienbare en onvoorzienbare gebeurtenissen", "de uitwerking van slechte behandeling in een verbeteringsinrichting op het zelfvertrouwen." Het is dan ook geen wonder, dat architecten, wetenschappers en andere vaklui met uitgestrekte armen in de rij staan. Met de resocialiserings-truc kan men een hoop geld verdienen en beroepsprestige winnen. In de mate, waarin het deze lui is gelukt, hun intrede te doen in de lukratieve zaakjes met de gevangenen, zijn de gevangenen telkens weer verder gedegradeerd; met name de gevangenen die het wagen hun wettelijke rechten op te eisen of die de politiek van de inrichting onderzoeken, worden hierdoor getroffen.

Hervormingsvoorstellen van de tweede soort - meestal zijn ze met de gevangenen zelf overeengekomen - hebben ten doel het beslissingsgeweld van de overheid over de gehele linie in te perken, het aantal gevangenen te verminderen en de gevangenen alle wettelijke rechten te verschaffen, die het hen mogelijk maakt, zich te organiseren en de onrechtvaardigheden in het systeem te bestrijden. De auteurs van 'Struggle for Justice' definiëren: "Positieve hervormingen zijn acties, die de machtsverhoudingen veranderen, die de macht in de handen van de voorheen machtelozen leggen, en die de mogelijkheid bezitten, principiële veranderingen te bewerkstelligen (...) De beweging voor de rechten van de gevangenen richt zich direct tegen de wildgroei van ontaarde en willekeurige macht; zij eist de overdracht van de macht van de sekretariaten aan diegenen, die tot dusver slechts de ontvangers van bevelen waren." (29). Sterker nog, het zijn acties ter herstel van de menselijke waarde van de veroordeelden, acties ter afschaffing van de status van 'niet-mens' of 'objekt', die de veroordeelden meestal opgespeld krijgen.

Als men ervan uitgaat, dat dergelijke gevangenen slecht zijn en afgeschaft dienen te worden, dan moet het eerste principe van hervorming zijn, zo weinig mogelijk mensen zo kort mogelijk op te sluiten. Daarom moeten vele zaken ge-ontkriminaliseerd worden: prostitutie, gokken, landloperij, de meeste sexuele delikten, druggebruik. Vrijlating-op-borgtocht moet worden afgeschaft en alle onderzoeks-gevangenen worden vrijgelaten. Zware gevangenisstraffen, die in de V.S. voor de meeste misdadigers langer zijn dan in welk andere westerse land dan ook, moeten radikaal verkort worden.

Er moet een groot aantal aanpassende, mediese, psychiatrische en beroepshulpen komen, die onafhankelijk zijn van de gevangenen en zonder pressie worden aangeboden: de gevangene moet vrij beslissen of hij ze aan wil nemen of niet, en zijn beslissing mag op geen enkele manier van invloed zijn op de lengte van de straftijd.

De 'bewarings-termijn' - bij de hervormers zo geliefd als 'hulpprestatie' en door de gevangenen zo verafschuwd als verlenging van de gevangenis-slavernij - moeten afgeschaft worden en door vrijlating zonder controle vervangen worden, waarbij er een veelvoud aan verscheidene hulp-aanbiedingen zou moeten zijn, die voor de mannen en vrouwen die uit de gevangenis komen, op vrijwillige basis verkrijgbaar moeten zijn.

De ontaarde willekeur, die de overheid door middel van straffen van onbepaalde duur uitoefent, moet eveneens afgeschaft worden. In de praktijk betekent dat namelijk een strafstelsel binnen het strafstelsel: het ene wordt door de strafprocesorde geregeld, het tweede volkomen willekeurig door de principes van de angelsaksische jurisprudentie (een soort gewoonte-recht). In feite is het een systeem met dubbel gevaar, waarin de aangeklaagde tweemaal veroordeeld wordt; eenmaal in de rechtszaal en de tweede keer door de gevangenis-bewaking.

Er zijn invloedrijke mensen, die enkele punten van dit hervormingsprogramma ondersteunen. Een door de 'Roscoe Pound-American Trial Lawyers Foundation' (gezelschap van Amerikaanse strafverdedigers) georganiseerde conferentie met rechters, bekende strafverdedigers, juristen, kriminologen, filosofen, officieren van justitie en zelfs een paar verlichte mensen uit het gevangeniswezen en ministeries van justitie wees met grote meerderheid het idee af, dat gevangenen zouden kunnen worden hervormd (30). Slechts twee deelnemers hadden niet de overtuiging, "dat er geen overtuigend bewijs is voor de effectiviteit van de rehabiliteringsprogramma's in de gevangenen." In het voorwoord van het eindrapport staat: "De conferentie vond duidelijk, dat de tijd voor kleine, stapsgewijze hervormingen, al lang voorbij is. In plaats daarvan stelt het rapport de waarde van de gevangenen als instituut überhaupt ter discussie. Bij het formuleren van de resultaten merkten we, dat hun openlijk uitgesproken richting doelt op de afschaffing van de gevangenen, omdat de gevangenis al veel te vaak slechts een weg bleek, de door de samenleving uitgestotenen op te sluiten."

Onder de aanbevelingen van de conferentie staat verder nog: "Het moet het zekere doel zijn, geen straffen van onbepaalde duur meer te geven (...). Het principe van borgtocht moet verdwijnen. Ook deze maatregel zal tot vermindering van het aantal gevangenen leiden. (...) Het openbare leven heeft dan wel de plicht, economische, sociale, mediese en aanpassende hulpdiensten in de gevangenen aan te bieden, maar (...) hun akseptatie door de gevangenen moet vrijwillig zijn (...) Deze beslissing zou geen invloed op de lengte van de straf mogen hebben (...). Gevangenen moeten de mogelijkheid hebben, zich zonder angst voor represailles te organiseren, om zich te kunnen artikuleren en misstanden te kunnen bestrijden."

de organisatie van de gevangenen

Het verschijnen van vakbond-achtige gevangenisorganisaties in de strafgevangnissen is een nieuw fenomeen, en een gevolg van de gevangenisopstanden in de afgelopen tientallen jaren. Voor het eerst proberen de gevangenen zich te verenigen, en verlangen, over hun eigen zaken te kunnen spreken. De 'Prisoners Union' (gevangenvakbond), een nationale organisatie met de hoofdzetel in San Francisco, die wordt gedreven door ex-gedetineerden, coördineert dergelijke pogingen in gevangnissen in het hele land. Het drie-punten-programma van de Prisoners Union is: "afschaffing van de straffen van onbepaalde duur en al haar andere verschijningsvormen; garanderen van arbeidsrechten voor gevangenen, waarin opgenomen het recht zich te organiseren en handel te drijven; en herstel van de burger- en mensenrechten voor de gevangenen." Om deze doelen te bereiken, organiseert de Prisoners Union de gevangenen in komitees, die openbare druk uitoefenen op het ministerie van justitie; die aansturen op het afschaffen van het van bovenaf aangestelde gevangeniscollege en vervanging daarvan door een democratisch gekozen gevangenenraad, die onbeperkte toegang heeft tot de rechtshulp en de pers." Ondanks de bijna onoverwinnelijke moeilijkheden, die organisatie in de gevangnissen met zich mee brengt, had de Prisoners Union in 1973 al 3000 leden in 68 strafinrichtingen. Hun tijdschrift, 'The Outlaw' (de rechtsloze), vernoemd naar een

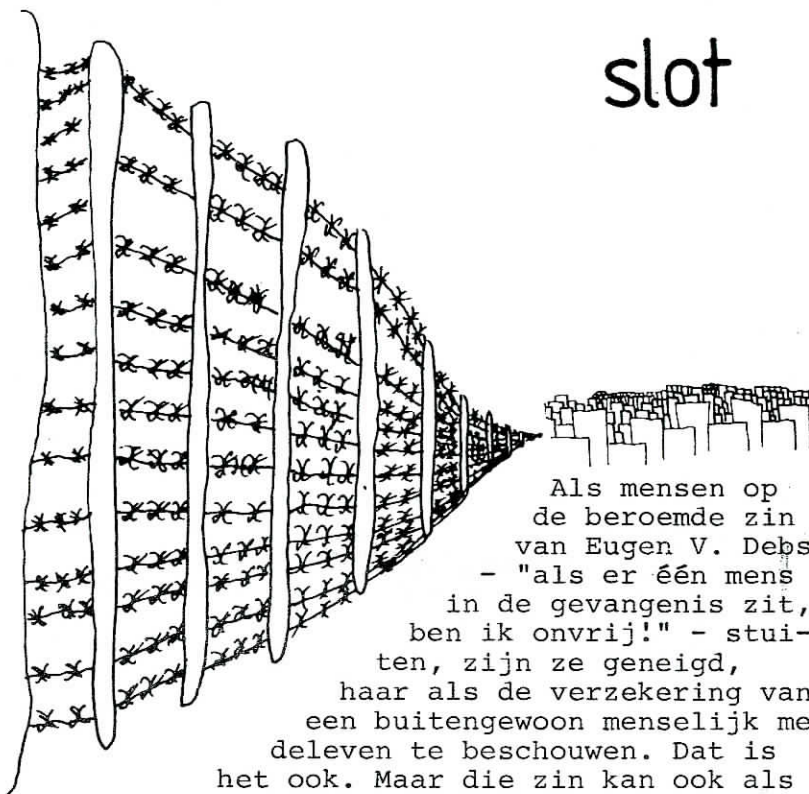
ondergronds blad tijdens de staking in 1968 in de gevangenis van San Quentin, bereikt 5000 gevangenen, ondanks pogingen van de overheid om in veel gevangnissen hetblad te verbieden.

De gevangenisburokratie ziet in een vakbond voor gevangenen een tegenspraak met de strafrechtszorg, omdat ze de gedetineerden gemeenschap en rechten verschaft; twee dingen, waarvan een gevangene tijdens de inwijdingsceremonie afstand moet doen. Voor de beginnende gevangenenbeweging bestaat zeker het gevaar van een genadeloze aanval van de kant van de absolutistische, machtsgeile gevangenisregime. Alleen een geïnformeerde, openlijke en massale ondersteuning kan dit gevaar afwenden.

De vakbondsbeweging van de gevangenen is niet een bescheiden hervormingsvoorstel, geen poging, de zaak te verbloemen. Door het streven, de rechten van de gevangenen als burger en arbeider te vestigen, wordt de scheiding tussen hen en de mensen erbuiten verkleind. In beslissende mate is de interne logica van zo'n beweging de afschaffing van de gevangenis, omdat in de mate, waarin dergelijke scheidingen worden uitgewist, de gevangenis van zijn levendige functie ontdaan wordt.

Helaas kunnen de scheidingen ook omgekeerd niet door de garantie van de burgerrechten voor de gevangenen, maar ook de afbraak van de rechten buiten de gevangenis verminderd worden. Kondigen de experimenten in de gevangnissen met manipulatie van personen en alom tegenwoordig toezicht, een Clock-Work-Orange maatschappij aan? De samenleving schiep de gevangnissen naar haar eigen beeld; zou de geschiedenis met haar voorliefde voor paradoxen de rollen verdraaien, zodat de gevangnissen het beeld van de maatschappij gaan bepalen? - Deze vragen zijn schrikwekkend, zowel vanwege de empirische gegevens, als ook vanwege het intuïtieve voor gevoel, dat dicht bij zo'n ontwikkeling ligt.

slot

Als mensen op de beroemde zin van Eugen V. Debs - "als er één mens in de gevangenis zit, ben ik onvrij!" - stuiten, zijn ze geneigd, haar als de verzekering van een buitengewoon menselijk medeleven te beschouwen. Dat is het ook. Maar die zin kan ook als diep sociaal inzicht worden begrepen.

Niet alleen, omdat het gevangenisstelsel, in wezen onrechtvaardig en inhumaan, een uitdrukking is van onrechtvaardigheid en onmenselijkheid in de maatschappij als geheel. Wij, die er buiten zitten, willen de gevangenisdirecteuren en gevangenisbewakers niet als onze plaatsvervaarders zien. Maar dat zijn ze. En ze zijn in een dodelijke omarming met de gevangenen opgesloten achter de muren. Dat verleent de oorspronkelijke vraag van menselijke ethiek een verschrikkelijke tweeduidigheid: ben ik mijn broeders' hoeder?

noord-ierland

Eenmaal per maand mag zij hem één half uur bezoeken. „Het zijn bezoeken waar ik ontzettend naar uitkijk en waar ik tegelijk ontzettend tegenop zie. De angst hoe het met hem is. Een paar keer herkende ik hem niet meer. Zijn gezicht, zijn manier van spreken, de kleur van zijn huid. Hij trilt, maar doet of er niets aan de hand is. Hij is volkomen kapot.”

Zeven maanden later moest mijn man een hartoperatie ondergaan. Het ging mis, we vroegen toestemming voor Gerry om zijn vader op diens sterfbed te mogen bezoeken. Dat werd toegezegd, maar Gerry is nooit komen opdagen. Een week heeft hem nooit meer mogen zien. Zelfs voor de begrafenis kreeg hij geen toestemming.”

Pas later hoorde Eileen wat er werkelijk was gebeurd. „Ze waren al met hem op weg naar het ziekenhuis, maar voordat hij naar binnen mocht, moest hij eerst een verklaring tekenen dat hij met zijn protest ophield. Dat heeft hij geweigerd. Toen mijn man was overleden zelden ze tegen hem: Hodgins, het gaat goed met je vader. Vijf minuten later wierpen ze een truuw z'n cel binnen en zeiden: 'We hebben gelogen, Hodgins. Je vader is dood. Jij bent schuldig aan de dood van je vader.' Daarna weigerden ze om brieven te bezorgen.”

gelaten. Naakte gevangenen in lege betonnen cellen op doorveekte matrasen, met uitwerpselen op hun voedsel. Dat duurt nu al jaren en de gevangenen houden vol.”

„Met Kerstmis gooiden ze het eten gewoon naar binnen, wij moesten het van de grond oprapen. Ze smijden een aardappel in vieren en zeggen dat het vier aardappelen zijn. Dat zijn kleine voorbeelden, dat gaat dag en nacht door. Het diepere pesten begint als je bezoek verwacht. Je wordt uit je cel gehaald, zeshonderd meter lopen naar de zaal. Dan weet je al: nu vallen de klappen. Met gespreide benen moet je boven een spiegel gaan staan, slaand en trappend wordt je anus hetzelfde weer. Je bespelt dat je het voor je familie doet. Bij het wekelijkse cellenonderzoek gebeurt hetzelfde. De Britse regering wil ons breken. Dat zal ze nooit lukken”.

'Slaand en trappend wordt je anus onderzocht'

„In 1976 begonnen de gevangenen hun protest door te weigeren gevangenisvrouwen te dragen. Zij mochten toen hun cellen nog verlaten, bijvoorbeeld om naar de wasruimte te gaan. Ze hadden één handdoek, om zich mee te kleden en mee af te drogen. Ze werden voortdurend door de cipiers getintimideerd. Vervolgens werd het verboden om gevangenisvrouwen buiten de cellen mee te nemen: de handdoeken. Ze gingen dus naakt naar de wasruimtes. Dat versterkte de tretterijen van de cipiers zodanig, dat de gevangenen besloten de cellen niet meer te verlaten. Ze gebruikten een po als toilet. Elke ochtend als ze het ontbijt kregen moest dit worden geleegd in een bak, maar na een paar dagen weigerden de bewaarders dit werk. Het werd overgenomen door niet-politieke gevangenen, meestal (pro-Britse) loyalisten, die de potten in de cel omgooiden, op het eten. Stoeien, tafels en leesmaterieel werden door de leiding weggenomen, het licht werd afgeschaf en elke ontmoeting met andere gevangenen werd verboden. Als buitenstaander kun je het afschuwelijk vinden, dat de gevangenen toen hun uitwerpselen op de celmuren smeerden. Maar de gevangenen typeerden daarmee hun omstandigheden. De cellen werden met hoedrukschuim schoongemaakt, de matrassen werden drijfnat achter-

uit: De Groene Amsterdammer, 1/5/80, blz. 10/11.

1. George Bernard Shaw: The Crime of Imprisonment, New York, 1946, blz. 13.
2. Struggle for Justice, New York, 1971, blz. 13
3. American Correctional Association: Congress of Corrections Proceedings, 1870.
4. U.S. National Commission on Law Observance and Enforcement: Reports, Washington, 1931.
5. The Challenge of Crime in a Free Society, een rapport van de President's Commission on Law etc., Washington 1967, blz. 159-185.
6. American Correctional Association: Congress of Correctional Proceedings, 1870.
7. H. Barnes en N.K. Teeters: New Horizons in Criminology, 3e druk, Englewood Cliffs, 1959, blz. 585. Citering uit: F. Tannenbaum: Wall Shadows, New York, 1948, blz. 11.
8. Morales v. Schmidt, 340 F Supp. 544 (1972).
9. Struggle for Justice, blz. 23-24.
10. San Francisco Chronicle, 22 november 1971.
11. Ramsey Clarck: Crime in America, New York, 1970, blz. 215, 224-225.
12. Arthur Waskow: ...I'm not free, in: Saturday Review, 8 januari 1972.
13. Center for the Study of Democratic Institutions: The Center Magazine, vol. 3, nr. 3, mei/juni 1971, blz. 10.
14. Barnes en Teeter, blz. 319.

15. H.A. Bloch en G. Geis: Man, Crime and Society, New York, 1962, blz. 290.
16. Barnes en Teeter, blz. 102.
17. San Francisco Chronicle, 22 januari 1973.
18. Edward M. Brecher en de uitgevers van het Consumers Report: Licit and Illicit Drugs, Boston, 1973. Zie ook: Peter Steinfelds en Robert M. Veatchin: New York Times Book Review, 4 februari 1973.
19. Deterrent Effects of Criminal Sanctions, Progress Reports van de Assembly C'tee on Criminal Procedure, Sacramento, mei 1968.
20. Geciteerd uit: Ronald L. Goldfab en Linda R. Singer: After Conviction, New York, 1973, blz. 180.
21. Patricia Ebener, Susan Steward en Andrew von Hirsch, Commission for the Study of Incarceration: Alternatives to Incarceration - Current Programms, 20 november 1972, ongepubliceerd.
22. Goldfab en Singer: blz. 179-180.
23. Minutes, American Friends Service C'tee - meeting, First Unitarian Church, San Francisco, Californie, februari 1973.
24. Memorandum van L.H. Fudge, Associate Superintendent-Camps enz., 4 november 1970.
25. Fred Hiestland en Jim Smith: Of Panthers and Prisons: an interview with Huey P. Newton, 29 National Lawyers Guild Practitioner 57, 1972.
26. Struggle for Justice, blz. 16
27. Samuel Jordan: Prison Reform, in: Whose Interest?, Criminal Law Bulletin, 1971, blz. 779-87.
28. John N. Mitchell: New Doors, Not Old Walls, toespraak tot de National Conference on Corrections, Williamsburg, Virginia, 6 dec. 1971.
29. Struggle for Justice, blz. 158, 169.
30. Annual Chief Justice Earl Warren Conference on Advocacy in the U.S.: A Program for Prison-reform. The Final Report, 9-10 juni 1972. (verkrijgbaar bij: The Roscoe Pound - American Trial Lawyers Foundation, 20 Garden Street, Cambridge, Massachusetts, 02138, USA;).

literatuurlijstje

Iedere literatuurlijst, zo ook deze, heeft iets willekeurig. Desalnietemin sluiten onderstaande boeken aan op de in deze brochure behandelde problemen. De meeste titels zijn op dit moment nog vrij eenvoudig bij de boekhandels verkrijgbaar.

nederlands

Piet de Klerk, 'Zitten hoe zit dat', Amsterdam, 1979, 40 blz., f. 4,50.

Een boekje met de ervaringen van iemand, die al een aantal malen gezeten heeft en vertelt over wat je te wachten staat als je ooit in de bajes komt. De niet al te beste ervaringen met de mediese dienst, het gevangenisreglement, de 'rechten', het werk, de recreatie enz. enz. Goed leesbaar.

Erasmus Universiteit, 'De emancipatie van justitie, PIV en Bijlmerbajes in 1977 en 1978', Rotterdam, 1980.

Een knipselkrant van 75 pagina's over allerlei onderwerpen betreffende vrouwen in de gevangenis van Rotterdam en Amsterdam. Onmogelijk samen te vatten dus, maar wel informatief. Te bestellen bij: Faculteit Rechtsgeleerdheid, Erasmus Universiteit, Postbus 1738, Rotterdam. Als het mee zit krijg je het gratis.

Rood Verzets Front / I.P.G., 'Amerikaans bajesmodel', 86 pag., uitg. RVF, Postbus 384, Hoogeveen, 1980, f. 3,00.

"Het doel van deze dokumentatie is de voorgeschiedenis van de gevangenis van de tachtiger jaren in de V.S. op de eerste plaats uit de stukken, verklaringen en publikaties van toonaangevende planners te ontrafelen." De brochure bestaat uit drie delen: een deel over de verschillende moderne gevangenis in de V.S. (Marion, Butner), een stuk over de beïnvloeding van gedrag (van konsentratiekampen tot 'sensorische deprivatie') en een artikel over de gevangenis in de BRD.

Sacco en Vanzetti, 'brieven', 150 blz., Appelscha (NGVS), z.j., f. 10,00.

In het begin van de jaren 20 openden de machthebbers in Amerika een heksenjacht op alle buitenlanders, die kontakten hadden met de sociale verzetsbeweging. Slachtoffers daarvan waren o.a. Sacco en Vanzetti. Na op 4 mei 1920 te zijn gearresteerd, werden ze in 1927 ter dood veroordeeld. In die zeven jaren schreven ze vanuit de gevangenis een groot aantal brieven. Er klinkt o.a. een felle aanklacht in door tegen de machthebbers en hun korrupte vriendjes.

Een voorbeeld van hoe ook toen al de gevangenis werden misbruikt voor oneigenlijke doeleinden.

Veel informatie over gevangenis en de toestanden daarbinnen is verkrijgbaar bij verschillende (landen)komitees. Zie ook de adreslijst.

Verder kun je veel te weten komen via universiteiten e.d. Daar lopen meestal wel werkgroepen met bijbehorende dokumentatiemappen.

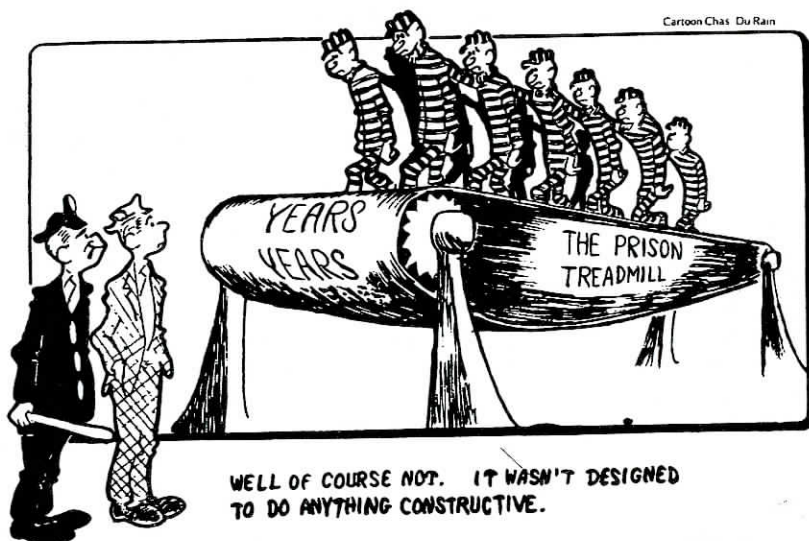

buitenlands

Helmut Ortner, Reinhard Wetter, 'Gefängnis und Familie', 185 blz., W.Berlijn 1975, 9,80 D DM.

Uit deze tekst blijkt, met welke moeilijkheden gedetineerde huisvrouwen en echtgenoten te maken krijgen, als ze, veelal als hoofdverzorger van het gezin, jarenlang in de gevangenis zitten: deklassering en belastering van de familieleden, verstoring van de relaties, seksuele problemen enz. In de aanhang wordt geprobeerd perspectieven voor politiek gevangenenwerk te ontwikkelen.

Th. Mathiesen, 'The Politics of Abolition', Oslo, 1974, 220 blz.
Super-wetenschappelijk boek, tamelijk droog. Maar volgens 'insiders' toch wel een standaardwerk.

Jessica Mitford, 'Kind and Usual Punishment', 373 blz., New York, 1973. f. 7,00
Een bundeling van losse artikelen (waaronder ook deze brochure) over allerlei zaken betreffende het gevangenisstelsel en de gevangenen, zoals: vrouwen in de bajes, de bewakers en de bewaakten, 101 jaren gevangenisvormingen, wat is een misdaad, de behandeling, de 'prison-business', gevangenenprotest enz. Verder ook veel anekdotes en ervaringen van de gevangenen zelf.

Prison Research Education Action Project, 'Instead of Prisons, a handbook for abolitionists', New York, 1976, 208 blz., \$6,50.
Soepel geschreven, prima handboek met veel illustraties; over alternatieven voor het gevangenisstelsel, motivaties voor de afschaffing ervan, mogelijke strategieën e.d. Met uitgebreide literatuur en adreslijst. Kortom, erg goed dus. Voor zover ik kan overzien niet in de boekhandel te koop, maar wel te bestellen bij: PREAP, 3049 East Genesee Street, Syracuse, New York, 13224.

The Kite, anti prison newsjournal. Bijlage bij Open Road, een anarchisties blad uit Canada (PObox 6135, Vancouver)

Stan Cohen, 'Crime and Punishment', London, 1979, f. 3.00

Merfyn Turner, 'Prisoners Progress - from mailbags to maturity', London 1968, f. 1,75.

Tenslotte bevatten de meeste genoemde boeken een uitgebreide literatuurlijst. Die ga ik hier niet allemaal overschrijven.

"Het begon op 13 augustus, toen de Columbiaan German G. gestraft werd met drie dagen afzondering in de Rode Pannen, het cellengebouw van Veenhuizen; eenzame opsluiting. "Vanwege het belemmeren van een bewaker in dienstuitvoering", aldus de direktie. German G., kamerwacht, had het telefonies contact verbroken tussen de bewaker en een derde. G. schrijft: "De reaktie van de bewaker was mij in het gezicht te slaan, waarover ik meteen uitleg vroeg. Dat de bewaker zich agressief tegenover mij gedroeg, gebeurde omdat deze al eerder een botsing met een nederlandse gedetineerde had gehad. (...)

Acht dagen later zit German G. nog steeds in de Rode Pannen. Zijn mede-gedetineerden in Esserheem horen dan via via de reden van deze extra isolatie. Ze stellen een 'dringend verzoek' op voor een gesprek tussen hun vertegenwoordiging en de direktie. Het gesprek levert niets op, omdat de direktie van Esserheem het opvat als ultimatum. "En", laat de direktie naderhand de gedetineerden per circulaire weten, "het werd bij voorbaat gesteld dat hier van machtsmisbruik sprake was en dat G. voor 18.00 uur die dag op de afdeling terug moest zijn of een voor de gedetineerden aanvaardbare verklaring gegeven moest worden, daar anders voor de gevolgen niet zou kunnen worden ingestaan. Dit ultimatum heeft de direktie als bijzonder grievend ervaren, daar in het recente verleden meer malen gebleken is, dat zij openstaat voor een gesprek en dat er best begrip bestaat dat in deze tijd ook gedetineerden voor hun belangen moeten kunnen opkomen."

Het lag in de bedoeling van de direktie om G. donderdag de 24e in Esserheem te laten terugkeren, maar ze wilden de vertegenwoordiging van de gedetineerden dat niet meedelen die dag. "Want", aldus de direktie, "het ultimatum had de situatie

veranderd, daar de direktie naar het personeel toe elke schijn wilde vermijden toezeggingen te hebben gedaan vanwege het ultimatum dat op tafel lag. Een gesprek was dan ook niet meer mogelijk. Met het mes op tafel wordt in deze inrichting niet gesproken."

De volgende ochtend gaan veertig gedetineerden van Esserheem in werkstaking voor één dag. Uit hun verslag over het gebeurde: "Rond 12.00 uur kwam de blauwe JAT-bus het terrein op rijden met gestichtswachten in gevechtstenue, helm en wapenstok. Iedereen bleef rustig onder dit machtsvertoon en menigeen onder ons kon een glimlach niet onderdrukken. Er werden gauw wat spulletjes bij elkaar geraapt. Op dat moment wisten we immers, dat ons verblijf de eerstkomende dagen Rode Pannen zou zijn." Drie dagen afzondering voor de stakers. En German G., de man om wie alles begonnen was, werd nog diezelfde dag overgeplaatst naar het Huis van Bewaring in Assen, en stakingsleider S. naar het Huis van Bewaring in Leeuwarden."

uit: de Volkskrant, 10 oktober 1978.

tekening van een gedetineerde in Esserheem, van de direktie van deze inrichting, naar aanleiding van de gebeurtenissen in augustus 1978.

adressen

Fonds Internationale Solidariteit, Postbus 1149, Amsterdam. Houdt zich o.a. bezig met steun aan gevangenen en andere onderdrukten. Geeft ook een blad uit:

Solidariteit, adres als FIS, 10 gulden per vier nummers, gratis voor gevangenen, verschijnt onregelmatig. Verzorgt ook de 'arrestatiekolom' over politieke gevangenen in de Vrije Socialist, anarchisties maandblad (Postbus 6103, Groningen).

HAPOTOC (= Help A Prisoner, Outlaw Torture Organizing Collective), Postbus 10638 of 22523, Amsterdam. "Wij moedigen gevangenen aan om voor hun eigen rechten alsmede de rechten van hun medegevangenen te vechten. Tegelijkertijd vragen we mensen van buiten om persoonlijk mee te helpen." Via een Newsletter brengt HAPOTOC mensen buiten de bajes in kontakt met gevangenen, o.a. met het doel te korresponderen.

Bajeskrant, maandblad dat enige tijd geleden is opgeheven, maar ten tijde van het maken van deze brochure misschien weer opnieuw begint. Informatie: Postbus 927, Haarlem.

Verder hebben veel (landen)komitees informatie over gevangenschappen in verschillende landen, zoals het Ierland Komitee (Postbus 11638, Amsterdam), de groep Informatie Politieke Gevangenen (Postbus 53135, Amsterdam) enz. Hun bladen liggen meestal wel in de (betere) boekhandels.

Voor buitenlandse adressen kun je je wenden tot bovenstaande groepen, of tot de uitgever dezes (Postbus 986, Leeuwarden).

